

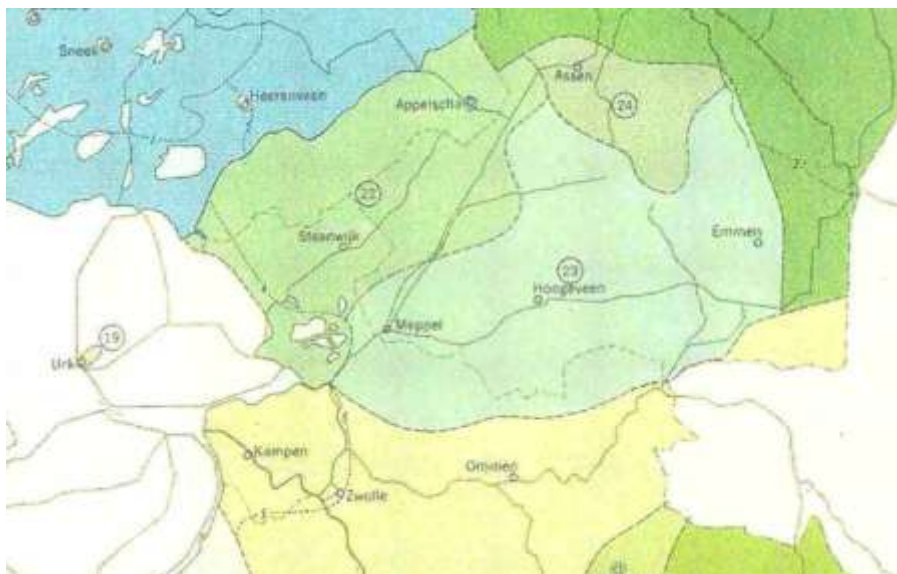
Over de taal van Ommen

De taal van Ommen: Sallands

Hieronder is een klein gedeelte van de streektaalkaart te zien die Jo Daan in 1968 tekende voor de *Atlas van Nederland*. Het groene gebied (22) is het gebied waar Stellingwerfs gesproken wordt, in gebied 23 (ook groen) Zuiddrents.

Let wel: het Stellingwerfse gebied omvat niet alleen de Friese Stellingwerven maar loopt door in Noordwest-Overijssel tot aan het Meppelerdiep; het Zuiddrents is ook grensoverschrijdend: ook het Staphorsts hoort erbij.

In het lichtgele gebied, waarin Kampen, Zwolle en Ommen als plaatsen worden genoemd, wordt een variant van het Nedersaksisch gesproken die Daan Gelders-Overijssels noemde, en waarvoor we in Overijssel we meestal de term Sallands gebruiken.

Wat houdt dat in, dat de taal van Ommen een Sallands dialect is?

Een van de kenmerken van het Sallands is dat de verkleinwoorden gemaakt worden met klinkerwisseling. Dat was voor Jo Daan het criterium op grond waarvan zij de grens tussen het Sallands (Gelders-Overijssels) en het Zuiddrents heeft getrokken.

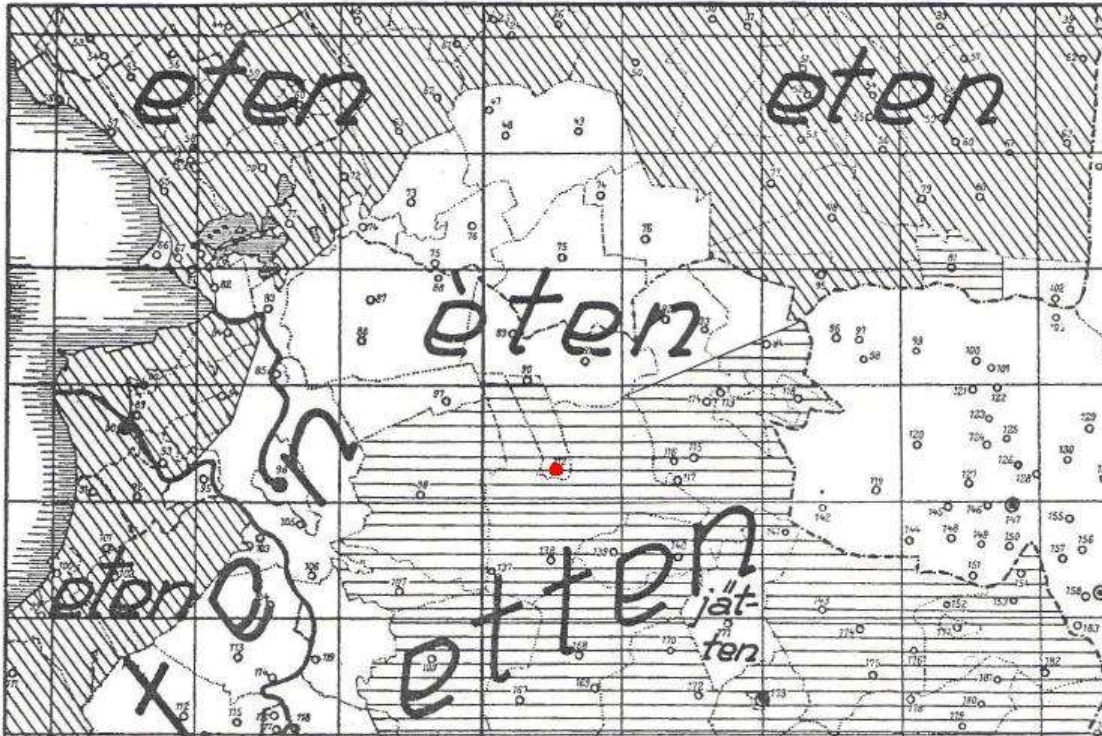
Sallands	Zuiddrents	Nederlands
<i>hond - huntien</i>	<i>hond - hontien</i>	<i>hond - hondje</i>
<i>kop - köppien</i>	<i>kop - koppien</i>	<i>kop - kopje</i>
<i>zak - zäckien</i>	<i>zak - zakkien</i>	<i>zak - zakje</i>

Ook in Ommen worden de verkleinwoorden met klinkerwisseling gevormd. Men zegt daar *untie*, *köppie*, *zäckie*, dus zonder *-n* aan het eind van de verkleinwoorduitgang.

In Ommen wordt de *h* niet uitgesproken, vandaar: *untie* ('hondje').

Het etten-gebied

Ommen (de rode stip) ligt op onderstaand kaartje in het *etten*-gebied. In andere delen van Overijssel zegt men: *èten* of *eten*. Deze kaart is al heel oud; het noordelijke *èten*-gebied is niet meer zo groot. In Balkbrug *èèt* ze niet meer, daar *eeet* ze tegenwoordig. Maar in Ommen *et* ze nog altijd!

Gedeelte van de kaart van het woord "eten". Uit: Kloeke, G.G., 'De taal van Overijssel.' In: Engelen van der Veen, G.A.J. van, G.J. ter Kuile en R. Schuiling (red.), Overijssel. Deventer 1931, p. 833

In het *etten*-gebied worden veel meer korte klinkers gehoord, bijv. ook in *nemmen* 'nemen', *mölle* 'molen', *oppen* 'hopen'. Even noordelijker, in Balkbrug, zegt men: *nemen*, *meule*, *hopen*, met een lange en verhoogde klinker.

Uit de woordenschat van de taal van Ommen

Wat denkt u dat de volgende woorden en zinnen betekenen:
(de oplossing vindt u aan het eind, na *Verder lezen/studeren*)

1. *Aolden bemuual!*
2. *Geef mie denne mär.*
3. *'t Jochie kik em bli'j an.*
4. *A-j oe ummedreit, zie-j wie d'r achter oe stiet.*
5. *'t Is steernklaor.*

Verder lezen/studeren

De zinnen en woorden zijn deels afkomstig uit het *Woordenboek van Overijssel*, waarin veel Ommers materiaal is te vinden is.

In de jaren 1978-1981 heeft dr. H. Bloemhoff (toen nog drs.), als wetenschappelijk medewerker verbonden aan de IJsselacademie, een schriftelijke enquête in het hele werkgebied van de Academie opgezet, waarbij woorden/klanken zijn afgevraagd, maar ook werkwoordvormen, verkleinwoorden, meervouden en zinsconstructies.

Dat is ook voor Ommen gedaan. Het verzamelde schriftelijke taalmateriaal is voor belangstellenden te raadplegen.

Uit dit materiaal is een boekje samengesteld: *Het dialect van Ommen*, geschreven door Ph. Bloemhoff-de Bruijn (Kampen 1998) (zie de Kennisbank op deze site).

In de taal van Ommen werd veel geschreven door Dieks Makkinga, die onder meer cursiefjes schreef in de lokale krant *Nieuws uit Ommen*. Een andere bekende schrijver is Evert Dijk. Zijn jeugdherinneringen werden uitgegeven door Gerrit Volkerink, onder de titel *As de dag van gisteren. Verhalen uit het leven van Evert Dijk* (Ommen 2004).

Oplossingen:

1. Oude bemoeial!
2. Geef mij die maar.
3. Het jongetje kijkt hem blij aan.
4. Als je je omdraait, zie je wie er achter je staat.
5. Het is sterhelder.